

Černý blok ve žlutých vestách

Hnutí Žlutých vest (Gilets Jaunes) se stalo za poslední roky jedním z nejmasovějších ve Francii, kterou jak se zdálo, už těžko něco překvapí. Lidé našťoval plán vlády Emmanuela Macrona zvednout daně z ropy. Odesli by to v první řadě lidé, kteří nejsou nijak bohatí a byli pár let soustavně vybízeni, aby si koupili auto s diesellovým motorem. Protesty začaly mimo hlavní město a prakticky najednou přerostly v pouliční boje s policií a doprovázelo je zapalování aut, barikády, rozbíjení výloh bankovních poboček a drahých restaurací. Ekonomické požadavky rychle přerostly v politické – odstoupení prezidenta. Nakonec 4. prosince premiér Francie Édouard Philippe oznámil moratorium na zvýšení cen pohonných hmot. Ale bude to znamenat konec samotných protestů?

O příčinách protestů, hnutí Žlutých vest, decentralizaci, pouličních bojích a ekologii mluví přímá účastnice události v Paříži Xenie Jermošinová.

V úterý 4. prosince se v médiích objevila zpráva, že premiér Francie oznámil moratorium na zvýšení cen ropy. Je to vítězství?

Jde o to, že hnutí Žlutých vest si skutečně zpočátku stanovilo za cíl odvolání této daně. Ale následně se požadavky rozrostly. Hnutí je různorodé a jsou v něm různí lidé. Mnozí vznesli o hodně širší požadavky, konkrétně odstoupení Macrona. Proto je pro určitou část hnutí tohle vítězství, ale pro jinou ještě není konec.

Lidé z hnutí odmítli jít na vyjednávání s vládou, které se mělo uskutečnit v pondělí 3. prosince. Delegace „Giletů“ na poslední chvíli oznámila, že tam jít nehodlá. A jeden kolektiv mimo Paříž vydal prohlášení, kde se říká: „Nechceme žádné reprezentanty, je třeba se organizovat decentralizovaně.“ Tedy pokračovat ve způsobu organizování se, které mělo hnutí na počátku. Hnutí nemá lídry, nejsou v něm odbory, nemá prostředníky.

Zajímavé je, že kvůli tomu, že se všechno organizuje přes Facebook, se vyjednávání mělo vést s moderátory těchto facebookových skupin. Hnutí nemá lídry, ale vláda chce s někým komunikovat. A to je velmi zajímavá nová situace. Jestliže to dřív byli představitelé odborů, dnes jsou to moderátoři. I když to znamená, že jsou skutečně lídry hnutí. Jen byla prostě známá jejich jména a vláda je mohla v té době přesně určit.

Takže vláda přistoupila na ty ústupky dokonce bez vyjednávání?

Přesně tak. Myslím, že se podařilo tak rychle dosáhnout zavedení moratoria hlavně díky tomu, že účastníci protestů nešli na jednání. Takový způsob organizování protestů francouzská vláda vůbec nezná. Není zvyklá pracovat s takovými hnutími. Vždyť posledních deset let probíhaly protesty vždycky skoro stejně. Když jsem se zabývala studentskými protesty, zjistila jsem, že scénáře protestů byly velmi podobné: vždycky to začíná jako hnutí zdola, mobilizují se univerzity, ale postupně se prosazují odbory a určují charakter hnutí. Vláda vyjednává jen s nimi. Například v roce 2006 se díky kuloárním jednáním odborů se socialistickou stranou podařilo dostat lidi z ulic. Dnes prostě není s kým se domluvit. Proto se vláda rozhodla udělat ústupek. To zaprvé. Zadruhé proto, že se lidé uchýlili k násilí. A zatřetí proto, že hnutí je velmi nové svým demografickým složením. Jeho základ tvoří čtyřicet- až padesátiletí chlapi-dřívci.

Můžeš popsat podrobněji, kdo se stal jádrem tohoto hnutí a jaké místo v něm zaujaly politické síly, jak levicové, tak pravcové?

Geograficky to začalo mimo Paříž, v malých městech, jako je například osmnáctitisícový Thuir, kde zapálili prefekturu. Základem hnutí byli lidé z takových měst a z vesnic – farmářů, dělníků, drobní podnikatelé, železničáři. Mimořádně, právě železničáři sehráli svou roli, když jako první začali se stávkou, zablokovali dopravu, a dokonce zničili koleje vedoucí na severní nádraží Paříže. Neboli demograficky je řadový účastník hnutí bílý francouzský pracující nad čtyřicet let. A kvůli tomu do hnutí dost rychle přišla pravice.

Prakticky od začátku hnutí směřovalo doprava. Ale nezávazně vyšla diskurzivní analýza facebookové skupiny Žlutých vest, provedená jednou laboratoří v Grenoblu. Skupina má kolem jednoho a půl milionu lidí. Ve výsledku analýzy se říká, že v postech a komentářích se prakticky nevyskytuje rasistické vyjadřování. Jistěže, v hnutí jsou ultrapravicoví, kteří do protestů pronikli a jsou viditelní na mítincích. Ale v základní masě, pokud lze věřit výzkumu, se přímý rasismus nevyskytuje. Stejně jako v ní nejsou levicové výzvy. Samo hnutí se označuje za apolitické.

Vím přesně, že anarchisté se první dva týdny drželi stranou. Mnohé anarchistické blogy vydávaly prohlášení o tom, že je tam pravice a že nechťejí chodit spolu s nimi po ulicích. Ale pak pochopili, že protest je mnohem širší – že jde o lidi, kteří jsou už unavení. Kterí přestali věřit levici i pravici, kteří nevědí, kudy se vydat, a kteří nemají vlastní politický jazyk nebo politickou kulturu. V analýze je tato internetová komunita označena jako L'internet des familles modestes – internet skromných rodin. Jsou to lidé se skromnými příjmy, kteří nevědí, kam jít a na koho se spolehnout. Nakonec se anarchisté rozhodli, že je třeba přidat se k hnutí, a 1. prosince už byli v ulicích.

Ted' se anarchisté také snaží aktivně do protestů zapojovat. Šuškal se dokonce, že delegáti nešli na vyjednávání s vládou právě díky tomu, že se anarchisté dostali do jádra hnutí a skoro fyzicky zadrželi ty, kteří chtěli jít vyjednávat. Ale zatím je to na úrovni fámy, kterou je třeba ověřit.

Jestli tomu správně rozumím, základ protestujících vytvořili lidé, kteří obvykle nechodí na masové demonstrace. Proč to tentokrát udělali? A ještě navíc vznesli politické požadavky – odstoupení Macrona.

Proč vystoupili, to je opravdu zajímavé. Obávám se, že na to není jediná odpověď. Lze ovšem předpokládat, že to byl důsledek celé řady nepopulárních zákonů, které Macron přijal. Reforma pracovního zákoníku byla velmi nepopulární. Musel ji protlačit za použití zvláštního opatření. To umožňuje v případě výjimečného stavu přijmout jakýkoli zákon bez projednání. (Tento stav byl ve Francii vyhlášen po útocích v Paříži v listopadu 2015 a stále je v platnosti – pozn. red.) Jeho přijetí provázely velké protesty, kterým se začalo říkat Nuit debout. A další protesty byly v roce 2017. Ty byly ovšem typicky levicové a odborové. A pracující to všechno viděli a jako by říkali: „Ano, zákon je to mizerný, ale my zatím zůstaneme sedět doma.“ Jenže zvýšení daní za naftu bylo zjevně poslední kapkou v tom, co se v rozpočtové oblasti obecně dělo.

Do ulic šli lidé z velmi různých vrstev. Reformy se totiž dotkly nejen pohonných hmot. V důsledku posledních reforem byl ohrožen rozpočet železnic a železničáři začali protestovat zhruba ve stejné době jako „obyvatelstvo“. Protesty se propojily a nakonec se síly v jediný.

Macronovy reformy jsou krajně nepopulární. Říká se mu „prezident bohatých“ nebo „prezident start-upů“, protože aktivně prosazuje nové reformy zaměstnanosti typu Uberu. Taková „sebeuberizace“ práce. Proto se k protestům přidali i taxikáři. Hodně lidí to bere tak, že se prezident snaží řešit problémy bohatých na úkor obyčejných lidí.

Je zajímavé, kde se vzal samotný symbol Žlutých vest. Podle francouzských zákonů musí mít každý takovou vestu v autě. Takže vesty symbolicky sjednotily všechny, včetně těch nejchudších řidičů, ty, kteří mají diesellová auta a měli doplatit na zvýšení daně nejvíce ze všech. Hnutí začalo být označováno jako „černý blok ve žlutých vestách“, protože protestující vypadají jako stejné oblečení lidí, kteří drancují a převracejí auta.

Kdo se vlastně rozhodl použít násilí? Mládež z chudších čtvrtí, „radikálové“, „vandalové“ nebo obyčejní protestující?

Žluté vesty velmi rychle přešly k fyzické přítomnosti venku a „prací“ s veřejným prostorem a infrastrukturou. Železničáři rozbili koleje (nesedli si prostě na koleje s pikety, ale opravdu je poničili). Najednou začaly blokády, hořely pneumatiky, převracela se auta, z toho, co bylo po ruce, se stavěly barikády na silničních výjezdech a organizovaly se u nich stálé tábory. Dokonce i dnes jsou desítky takových blokád po celé zemi. Odpor byl od samého začátku fyzický. Tu prefekturu v Thuiru zapálili dospělí muži. Do ulic vyšly zdravé bílé děti s hráběmi a lopatami a mlátili jimi do čelních skel automobilů. Byly mezi nimi i děti z chudších čtvrtí nebo Bretonci se svými vlnkami. Prostě směs. Takže nelze říct, že to dělali výlučně nějací neúspěšní výrobci. V určité chvíli dělali všichni všechno společně. A samozřejmě je třeba dodat i to, že se rabovalo v obchodech. Ale to je součást lidového hněvu, obráceného přímo proti buržoazním čtvrtím. Vždyť pařížské protesty propukly v nejprestižnějších čtvrtích s velmi drahým bydlením. Jestli tam žijíš, jsi nepřítel.

I pro řadové účastníky protestů? Také se účastníci útoků na elitní čtvrti?

Ano. Nejprve byla jako místo demonstrací vybrána Elysejská pole, která jsou nejen blízko Elysejskému paláci, ale jsou tam i maximálně koncentrované butiky a banky. Je to finanční čtvrt'. A tahle volba nebyla vůbec náhodná. Protestující určili svého nepřítele a

antikapitalistická hesla používaly dokonce i pravcové politické skupiny, které se do protestů zapojily.

Obecně protestující dělali totéž, co obvykle dělá „černý blok“, ale tentokrát jich bylo velmi mnoho a policie na to vůbec nebyla připravena. Protesty probíhaly v různých městech, lidé se neustále přesouvali v menších skupinách, a aby tohle policie dokázala řešit, musela by uzavřít polovinu města. Dnes jsem slyšela, že za jeden den policaji naházeli asi deset tisíc slzných granátů a v jednu chvíli jim prostě došla munice.

Je tu ještě jeden zajímavý rozpor. Zvýšení daně na pohonné hmoty se vydávalo za ekologické opatření na snížení emisí, a mohlo se zdát jako docela progresivní opatření. Nevychází z toho Žluté vesty jako bojovníci proti dobrým ekologickým iniciativám?

V tomto případě to bylo tak, že se měla ekologická opatření přimnout na úkor chudých. Namísto toho, aby se zdanily velké podniky, které ničí životní prostředí mnohem víc než auta, rozhodli politici hodit problém na bedra obyčejným lidem. Lidé nejsou proti ekologii, nejsou proti záchraně planety, ale je jim jasné, že jsou podváděni. Vždyť ti, kteří jsou odpovědní za znečišťování ovzduší, současně platí buď stejně, jako platili dřív, nebo neplatí vůbec nic.

Navíc v roce 2015 v Paříži probíhal klimatický summit, na kterém nebylo přijato ani jedno efektivní opatření ke snížení emisí oxidu uhličitého. Navrhovalo se například zlevnit železniční dopravu, aby byla levnější než letecká. Ale to neprošlo: monopolisti nechťejí snížit ceny jízdenek. A nový zákon ceny jen zvýší.

Tenhle problém každý chápe. Všichni by chtěli žít na čisté planetě s dobrým ovzduším. Ale lidé nerozumějí tomu, proč by za to měli platit oni a ne velké podniky.

Kdybychom měli věřit vládě, pak má začít platit moratorium v nejbližších dnech. Bude to znamenat skončení protestů? Které z protestujících toto rozhodnutí uspokojí, a kdo bude bojovat dál za politické požadavky?

Těžko říct jednoznačně, ale ti, kteří už vyšli do ulic s hesly proti Macronovi – a takových bylo opravdu hodně –, určitě zůstanou. I když samozřejmě ne všichni. Anarchisté budou určitě pokračovat do jednoho.

Je tu reálná obava, že protesty opadnou. Ale výsledek se nedá předvídat s určitostí. Navíc teď začaly nové protesty studentů lycéi. Dělají blokády na svých školách po celé zemi, což může znamenat nový vývoj událostí. Všechno se vyjasní tuto sobotu, kdy má proběhnout další protestní akce. [Podle masmédií se sobotních protestů napříč Francií zúčastnilo asi 136 tisíc lidí, dva tisíce jich policie zadržela – pozn. AF.]

Řekla bych, že protesty v současné podobě můžou opadnout, ale může začít i něco nového.

Otázky kladl: Sergej Movčan

Zdroj: politikrytka.org

Překlad: afed.cz

acko@riseup.net